

УДК 378.22:005.95-051

Школяр С. П.

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПРИРОДНУ СПАДЩИНУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ У ПЕРІОД ПЕРЕОЦІНКИ ЦІННОСТЕЙ

А Соціально-економічні трансформації, що проходять у нашій країні призвели до відчутної деіндустріалізації, втрати значних обсягів промислового виробництва, а й відповідно фінансових надходжень як на рівні підприємств, так і на рівні держави. Це зумовлює в період переоцінки цінностей вишукувати внутрішні резерви, в тому числі з урахуванням великої природної спадщини, існуючої в нашій країні. Такою спадщиною є вікові дерева, що вимагають підтримки та збереження, і є предметом діяльності менеджерів як екологічного, так і економічного спрямування.

Ключові слова: підготовка менеджерів, маркетингова діяльність, систематизація, інформація, природна спадщина.

Постанова проблеми. Проблеми підготовки менеджерів на сучасному етапі пов'язані з тим, що на фоні глобалізаційних викликів гостро стає питання щодо навчання фахівця мобільно збирати, опрацьовувати, аналізувати інформаційні потоки про стан ринкового середовища, яке врешті-решт повинно стати об'єктом прикладання набутих його знань задля успішної реалізації своєї майбутньої маркетингової діяльності.

Сучасні методи підготовки спрямовують свою орієнтацію на викладання комплексів підготовки менеджерів, складовими яких є вивчення інновацій, трансферу технологій, інтелектуальної власності, маркетингу, науково-технічної інформації, які, зрозуміло, логічно вписуються в рамки ліберальної системи цінностей, заснованої на такому основному постулаті як заздалегідь передбачена норма прибутку від маркетингової діяльності. Сама ж норма прибутку залежить від розвинутої індустріальної конкурентоспроможної інфраструктури в першу чергу на зовнішніх ринках, де основною резервною валютою є долар США.

Аналіз останніх публікацій. Розглянемо вирішення проблем на прикладі збереження вікових дубів, виходячи з точки зору ліберальної системи цінностей, де, як ми зауважували раніше, наріжним каменем є парадигма отримання норми прибутку. При підготовці майбутнього менеджера в цьому напрямі діяльності, на нашу думку, необхідно враховувати економічний ефект, який полягає у збереженні вікових дубів [1].

При оцінці вартості необхідно враховувати зарубіжний досвід. Наприклад, чиновники Лондона [там само] знайшли спосіб уберегти від вирубки унікальних дерев. Їх, наприклад, оцінюють у грошовому еквіваленті і вносять до спеціального

загальнонаціонального реєстру. Якщо хтось наважиться спилити вподобаний екземпляр або надумає завдати йому шкоди, порушнику випишуть штраф на величезну суму.

Рада одного з районів графства Сюррей оцінила у 1 мільйон доларів 300-річний дуб. Місцева будівельна компанія намагалася отримати дозвіл його зрубати, але врешті-решт відмовилася від своїх планів, так як не готова заплатити вказану суму. Ціна дерева формується з його віку, стану, ступеня впливу на навколишнє середовище, а також краси.

Програму захисту ініціювала столична мерія: у Лондоні за останні роки за наполяганням будівельних і дорожніх компаній спилано 16 тис. дерев, деякі з них у буквальному сенсі можна назвати віковими. Лише 1% від загального числа знищувався з міркувань безпеки. Тоді-то міська рада приступила до оцінки дерев, урахуовуючи їхню цінність і корисність. Найдорожчим у британській столиці визнаний платан, що росте на площі Берклі в знаменитому районі Мейфейр (1,5 мільйона доларів). Тобто, як бачимо, в 1 мільйон доларів оцінено тільки один 300-річний дуб, інший – за 1,5.

Менеджменту природоохоронної діяльності присвячені роботи [2; 3; 4; 5], у яких вирішувалися питання розроблення екскурсійного маршруту територією ботанічної пам'ятки природи «Кочубеївські дуби» на Полтавщині, а також запропоноване технічне рішення щодо способу декоративного відтворення цієї пам'ятки, яке захищене патентом України [6].

Мета статті полягає у підготовці менеджерів щодо систематизації інформації про природну спадщину на прикладі вікових дубів, що може

бути предметом їхньої майбутньої діяльності в період переоцінки цінностей, вишукування внутрішніх резервів.

Виклад основного матеріалу. Діяльність менеджерів спрямована на прийняття управлінських рішень відповідного рівня, і, безсумнівно, на пряму залежить від якості їхньої підготовки, передачі їм відповідної, за можливістю вичерпної, інформації. Тобто процедура прийняття правильних управлінських рішень є функцією від процесу отримання достовірної інформації. Тому нами сама інформація сприймається як важіль управління, у той же час саме управління ототожнюється з прогнозованістю за передбаченим заздалегідь результатом.

Сформуємо статистичну інформацію щодо вікових дубів м. Полтави як основу діяльності менеджерів екологічного спрямування. На одного мешканця Полтави сьогодні припадає 108 кв. м зеленних насаджень – це один з кращих показників в Україні. Лише територія 12 парків, 18 скверів і 7 бульварів дорівнює площі майже у 250 га [1; 7].

Наведемо деякі характеристики існуючих парків – пам'яток садово-паркового мистецтва, серед основних – наявність дубів. Також звернемо увагу на існуючі історично-меморіальні аспекти.

Полтавський міський парк – єдиний в обласному центрі природоохоронний об'єкт загальнодержавного значення. Розташований на полі Полтавської битви біля селища Яківці на площі 124,5 га, він поєднує елементи ландшафтного і дендрологічного парків, які були закладені у квітні 1962 р. До нього ввійшла частина Яківчанського широколистяного лісу, поруч з яким створені ділянки «Лісостеп», «Українська діброва», «Російський ліс», «Крим та Кавказ». Прикрашає парк каскад зі ставків, уквітчаних вербами.

Колекція деревних і чагарникових порід парку нараховує понад 200 видів, основу насаджень складає місцева флора, серед яких є дуби. На території парку стоїть будиночок – у минулому дача М. В. Скліфосовського.

Петровський парк (Ботанічний сад) було закладено в 1905 р. на пустирі, на межі старого і нового міста. Відкрито сад у 1909 р. до 200-ї річниці Полтавської битви. Петровський парк займає площу біля 3 га. На кінець 30-х років ХХ ст. тут налічувалось біля 100 видів дерев і чагарників. На початку 70-х років було проведено реконструкцію парку – розчищені насадження, стара огорожа замінена гранітним парапетом, посаджені нові види дерев. Зараз нараховується біля 50 видів дерев і чагарників, серед них є дуб червоний. Тут знаходиться пам'ятник Т. Г. Шевченку.

Парк «Перемога» (Полтавський міський сад) закладено на початку ХІХ ст. на пересіченій місцевості у долині річки Чорної (права притока Ворскли). Виникнення парку пов'язане з утворенням 1802 р. Полтавської губернії: тоді архітектор М. Амвросимов запропонував виділити для міського саду землі на південно-східній околиці Полтави. Парк створено на місці природної діброви, що належала поміщику С. М. Кочубею. Згідно з проектом М. Амвросимова, площу обгородили,

висадили дерева, побудували альтанки, оранжереї, де вирощували цитрусові культури, квіти. Важливим художнім елементом парку були ставки, які постійно зариблювались. У 1820 р. в одному з куточків міського саду засновано школу садівництва, яка проіснувала до 1841 р. У 1849 р. сад віддано на відкуп садівнику І. Гуссону. Через три роки там було споруджено приміщення для міського театру. Після 1917 р. міський сад носив ім'я І. Франка. У довоєнні роки для робітників міста тут діяв одноденний будинок відпочинку. Під час фашистської окупації були вирубані столітні дуби та інші дерева саду. У річницю визволення Полтави, а потім у рік Перемоги полтавці знову засадили парк і назвали його парком культури і відпочинку «Перемога». Були споруджені літній театр, атракціони. У 1987 р. в міському парку побудоване Співоче поле Марусі Чурай. У парку «Перемога» на площі 47 га, крім інших дерев, ростуть дуби.

Парк на садибі Панаса Мирного (вул. Панаса Мирного, 56). На мальовничій околиці Полтави – Кобищанах, у кінці Третьої Кобищанської вулиці (нині – вул. Панаса Мирного) була розташована садиба, де письменник жив протягом 1903–1920 рр. Нині навколо будинку-музею Панаса Мирного – сад, де збереглися дерева, посаджені письменником, який любив природу, майстерно описував її у творах. Тут ростуть груші, яблуні, сливи. Сад поступово переходить у парк, розміщений на схилі, де по днищу балки невеликий ставок, обсаджений вербами. Тут ростуть і два велетенські вікові дуби, під якими відпочивав Панас Мирний. Більшість дерев і чагарників парку посаджені сином письменника – М. П. Рудченком у 40–50-х роках. Серед них і дуб звичайний, посаджений у 1953 р. на честь Панаса Мирного.

Парк сільськогосподарського технікуму Полтавського державного сільськогосподарського інституту (вул. Менжинського, 7). Заснований 1904 р. школою садівництва та городництва в передмісті Полтави – Павленках. Тут у 1891 р. губернське земство придбало для школи садовий заклад І. Гуссона. На площі 2,5 га серед інших ростуть дуби. Через парк протікає річка Тарапунька. У парку росте дуб – живий пам'ятник Т. Г. Шевченку, посаджений 6(18) травня 1861 р., у день похорону поета на Чернечій горі в Каневі. 1964 р. до 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка на металевій огорожі біля дуба встановлено табличку «Дуб Шевченка – перший у світі пам'ятник Т. Г. Шевченку, посаджений громадянською місто 18 травня 1861 р.».

Розглянемо також ботанічні пам'ятки природи м. Полтави, де ростуть дуби. Парк Полтавської обласної клінічної лікарні імені М. В. Скліфосовського (вул. Комсомольська, 50). Ростуть біля 50 дубів віком 150–200 років і дубова алея. Виникнення парку пов'язане з відкриттям у 1804 р. благодійного закладу. На території, що обмежувалась вулицями Новополтавською (Шевченка), Єгорівською (Кобеляцька, Фрунзе), Стрітенською (Комсомольська), при благодійному закладі було створено ботанічний сад, де вирощували лікарські

рослини для першої в Полтаві аптеки. Всього на території цього закладу за наказом генерал-губернатора О. Б. Куракіна закладено три сади – фруктовий і два ботанічних. До кінця 1980 р. на території парку ріс дуб, посаджений у 1810 р. на честь 25-річчя діяльності наглядача благодійного закладу М. Ф. Максимова (причина загибелі дерева – удар блискавки).

Парк сільськогосподарської дослідної станції імені М. І. Вавілова (вул. Шведська, 86) – це ландшафтний парк у долині річки Тарапуньки, який був закладений у 20-х роках на площі 1,5 га. Серед інших дерев тут ростуть дуби.

Бульвар І. П. Котляревського. Закладений після відкриття 30 серпня (12 вересня) 1903 р. пам'ятника І. П. Котляревському. Для облагородження Протопопівського бульвару (вул. Котляревського), де розміщувались торговельні та ремісничі ряди, між вулицями Мало-Петровською (Леніна) та Кузнецькою (Пушкіна) були посажені дуби. Бульвар займає площу біля 1 га і складається з дворядної посадки дуба звичайного пірамідальної форми. Спочатку, очевидно, було посаджено 86 дерев, зараз росте 66. У різні роки

на місці загиблих дерев досаджували молоді. В останні роки тут з'явився новий вид – один екземпляр дуба червоного.

Дубовий гай на території Полтавської обласної клінічної психіатричної лікарні імені О. Ф. Мальцева (вул. Медична, 1) – це залишки природної діброви, де стояла частина армії Петра I під час Полтавської битви. На площі 4,2 га росте 50 дубів, з яких 10 – віком понад 300 років.

Крім розглянутих вище парків, пам'яток садово-паркового мистецтва та ботанічних пам'яток природи, треба відзначити меморіальні дерева, до яких відноситься дуб Лялі Убийвовк (вул. Фрунзе, 43). Дуб звичайний, пірамідальної форми, посадив у квітні 1954 р. батько підпільниці, лікар станції швидкої допомоги К. Г. Убийвовк. Саджанець дуба привезено з Диканського лісництва і посаджено на території станції швидкої допомоги. Зараз поруч з пам'ятним деревом розташований морфологічний корпус Української медичної стоматологічної академії.

Систематизуючи наведену вище та іншу інформацію, спробуємо її узагальнити (табл. 1):

Таблиця 1

Вікові дуби м. Полтави

№	Місце знаходження дуба звичайного або черешчатого	Уточнення місця	Кількість дубів, шт.	Вік дубів, роки	Наближення віку	Примітки
1	2	3	4	5	6	7
1	вул. Садова, 3	Є залишок старого дубового пралісу, що простягався суцільною смугою від стін Полтавської фортеці до села Буланове	1	500	біля	Найстаріше дерево міста
2	пров. М. Вовчка, 9а		1	300	понад	
3	вул. Радянська, 9а	територія школи-інтернату №1	1	300		
4	просп. Першотравневий, 22	територія міської клінічної інфекційної лікарні	1	300	біля	
5	вул. М'ясоєдова, 27/29	територія гравіметричної обсерваторії Інституту геофізики ім. С. І. Суботіна НАН України	1	250	понад	
6	вул. Гоголя, 20	біля кінотеатру «Колос»	1	250	понад	
7	вул. Пушкіна, 127		1	250	понад	
8	вул. К. Маркса, 4	територія гарнізонного військового госпіталю	3	200		
9	вул. Графа фон Гарніера (Менжинського), 7	парк сільськогосподарського технікуму Полтавського державного сільськогосподарського інституту	1	155	6(18) 05. 1861 р.	1964 року до 150-річчя з дня народження Т.Г. Шевченка на металевій огорожі біля дуба встановлено табличку «Дуб Шевченка – перший у світі пам'ятник Т.Г. Шевченку, посаджений громадськістю міста 18 травня 1861 року»
10	майдан Слави, 3	територія відділкової лікарні	1	150	понад	
11	вул. О Білаша, 9а	територія школи-інтернату №1	1	150		
12	вул. Соборності, 37		2	150		
13	просп. Першотравневий, 17		1	150		
14	просп. Першотравневий, 10	територія аграрного коледжу управління і права	3	150		

1	2	3	4	5	6	7
15	просп. Першотравневий, 10		1	120		
16	вул. Соборності, 32	дитяча спортивна школа №2	1	120		
17	вул. Алмазна, 16		1	60		
18	вул. Загородня, 43		1	41	1975	Посаджено на честь 30-річчя Перемоги
19	вул. Панаса Мирного, 56	парк на садибі Панаса Мирного	2		вікові	під дубами (велетенськими) відпочивав Панас Мирний
20	вул. Панаса Мирного, 56	парк на садибі Панаса Мирного	1	63	1953	посаджений на честь Панаса Мирного сином письменника М.П. Рудченком
21	вул. Стрітенська, 50	парк Полтавської обласної клінічної лікарні імені М.В. Скліфосовського	близько 50	150-200		Також росте дубова алея
22	вул. Стрітенська, 50	парк Полтавської обласної клінічної лікарні імені М.В. Скліфосовського	1	206	1810	До кінця 1980 року ріс дуб, посаджений на честь 25-річчя діяльності наглядача благодійного закладу М.Ф. Максимова (причина загибелі дерева – удар блискавки)
23	Полтавський міський сад	парк «Перемога»		170	столітні	Під час фашистської окупації були вирубані столітні дуби
24	Бульвар І.П. Котляревського (Протопопівський бульвар)		66	113	30.08 1903 р.	Закладений після відкриття пам'ятника І.П. Котляревському (12.09) 1903 року. Дворянська посадка дуба звичайного пірамідальної форми. Було посаджено 86 дерев.
25	вул. Медична, 1	територія Полтавської обласної клінічної психіатричної лікарні імені О.Ф. Мальцева	10	300	понад	Дубовий гай (росте 50 дубів) – це залишки природної діброви, де стояла частина армії Петра I під час Полтавської битви.

Як видно з табл.1, вік дубів коливається десь від 41 року до 500.

Кількість дерев 100-річної давнини залежно від віку представлена в табл. 2:

Таблиця 2

Вікові дуби м. Полтави

Вік	р.	500	300	250	206	200	150-200*	155	150	120	113	Всього
Кількість	шт.	1	13	3	1	3	50	1	8	2	66	148
Коефіцієнт		1,67	1,00	0,83	0,69	0,67	0,58	0,52	0,50	0,40	0,38	7,23
Сума	дол.	1,7	13,0	2,5	0,7	2,0	29,2	0,5	4,0	0,8	24,9	79,2
Сума	грн.	45,4	354,4	68,2	18,7	54,5	795,2	14,1	109,1	21,8	677,8	2159,1

Примітка: прийнято середній показник 175 р.

Орієнтовний загальний вік 148 дерев у місті складає 23759 років, а середній – 160,5 р.

Одне найстаріше дерево має понад 500-річний вік, 13 дерев – 300-річний, а 3 – 250-річний. Найбільша кількість (66) – 113-річних дубів.

Як бачимо із зібраної та систематизованої інформації, м. Полтава має значну кількість вікових дубів, що, безумовно, є великою спадщиною, яка вимагає підтримки та збереження, є предметом діяльності менеджерів як екологічного, так і економічного спрямування, навіть коли виходить з точки зору ліберальної системи цінностей, де наріжним каменем є парадигма отримання норми прибутку.

На нашу думку, економічний ефект полягає у збереженні вікових дубів. Як було зазначено вище, в Лондоні в 1 мільйон доларів оцінено тільки один 300-річний дуб. Якщо взяти пропорцію, 300 – 1,

Вік – К., то $K = \text{Вік} / 300$. Звідси вартість вікового дуба може бути знайдена орієнтовно (див. табл.2).

Таким чином, загальна вартість вікових дубів з урахуванням об'єктів як історичних пам'яток природи не тільки Полтави може бути оцінена на сьогоднішній день не менше ніж у 2,0 млрд. грн.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зібрана та систематизована інформація показала, що м. Полтава має значну кількість вікових дубів. У період переоцінки цінностей є орієнтиром для вишукування внутрішніх резервів, у тому числі з урахуванням великої природної спадщини, існуючої в нашій країні. Урахування статистичних показників, міжнародного досвіду повинно бути враховано при діяльності менеджерів, зокрема екологічного спрямування щодо збереження вікових дубів міста, а їх сьогодні нараховується біля 150, з яких одне найстаріше дерево

має понад 500-річний вік, 13 – 300-річний, а 3 – 250-річний, що виходячи з прагматичних міркувань, на сьогоднішній день складає не менше ніж у 2,0 млрд. грн. Строк окупності віковий, спрямований на майбутнє покоління, і є предметом діяльності менеджерів.

Список використаних джерел

1. Школяр, С. П. Урахування статистичних показників вікових дубів м. Полтави при діяльності менеджерів екологічного спрямування / С. П. Школяр // Екологія плюс. – 2016. – №3. – С. 36–40.
2. Гриньова, М. В. Екологічний менеджмент природоохоронної діяльності РЛП «Диканський» (на прикладі ботанічної пам'ятки природи «Кочубеївські дуби») / М. В. Гриньова, А.А. Арканова: [Вища освіта України: Теоретичний та науково-практичний часопис. – №3. – Додаток 1: Інтеграція вищої освіти і науки, м. Київ, Інститут вищої освіти НАПН України], Київ, 2015. – С. 61–66.
3. Гриньова, М. В. Розробка авторського раціонального еколого-економічного маршруту на території ботанічної пам'ятки природи «Кочубеївські дуби» / М.В. Гриньова,

А.А. Арканова: [матер. III Всеукр. наук.-практ. конфер. молод. учен. та студ. з проблем інтелект. власності «Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри», м. Київ, Київський національний університет імені Тараса Шевченка та Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України, 18 вересня 2015 року], Київ, 2015. – С. 42–46.

4. Гриньова М.В. Деякі процеси екологічного менеджменту при розробці екскурсійного маршруту територією ботанічної пам'ятки природи «Кочубеївські дуби» / М.В. Гриньова, С.П. Школяр, А.А. Арканова // Екологія плюс. – 2015. – №4. – С. 14–18.
5. Гриньова М.В., Школяр С.П., Арканова А.А. Авторський екскурсійний маршрут територією ботанічної пам'ятки природи «Кочубеївські дуби» (на основні досвіду іноземних країн), Св. про реєстрацію авторського права на твір №65280 від 11.05.2016 р.
6. Школяр С.П., Гриньова М.В., Арканова А.А., Гомля Л.М. Спосіб декоративного відтворення ботанічної пам'ятки природи «Кочубеївські дуби», Патент України №109845 від 12.09.2016 р, Заяв. № 201602548 від 16.03.2016 р.
7. <http://poltava-tour.gov.ua/page/prirodno-zapovidni-teritoriyi>.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу : 16.01.2017

Школяр С. П. Систематизація інформації о природном наследии как элементе подготовки менеджеров в период переоценки ценностей.

А Социально-экономические трансформации, которые проходят в нашей стране, привели к осязаемой деиндустриализации, потери как значных объёмов промышленного производства, так и соответственно финансовых поступлений как на уровне производств, так и на уровне государства. Это приводит в период переоценки ценностей выискивать внутренние резервы, в тому числе с учётом большого природного наследия, которое существует в нашей стране. Таким наследием есть столетнии деревья, которые требуют поддержки и сбережения, и есть предметом деятельности менеджеров как экологического, так и экономического направления.

Ключевые слова: подготовка менеджеров, маркетинговая деятельность, систематизация, информация, природное наследие.

Shkoliar S. P. Information systematization on natural heritage as a part of managers training during the period of reappraisal of values.

S Social and economic transformation taking place in our country have led to tangible deindustrialization, loss of significant volumes of industrial production, but also under financial income as well as at the enterprise level and at the state level. This causes a period of soul-search internal reserves, including considering the great natural heritage existing in our country. Such is the legacy of ancient trees that require their support and preservation, and is the subject of the managers of both environmental and economic areas.

Key words: managers training, marketing activity, systematization, information, natural heritage.